

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Szakirodalmi művek illusztrációinak összehasonlítása

Ügyszám: SZJSZT 25/2001

A bíróság által feltett kérdések:

A szakértő állapítsa meg, hogy a felperesek könyvében szereplő és az alperes könyvében ábrázolt képek – a hivatkozásoknak megfelelően – azonosnak tekinthetők-e, tehát az átvétel megállapítható-e. Amennyiben igen, hány ábrázolásnál mondható ki az azonosság (hasonlóság) – a két könyvben oldalszám és ábramegjelölés szerint – és ez pontosan miben áll? Vannak-e a felperesi könyv grafikáinak olyan jegyei, amelyek egyedivé – átvétel esetén felismerhetővé – teszik őket, ha igen, ezeket pontosan jelölje meg – szintúgy az alperes könyvében szereplő ábrákon feltüntetve? Az átvételeknél találhatók-e pontatlanságok-szakmai hibák az alperesi könyv grafikai ábrázolásaiban, pontosan melyek ezek (ábrák megjelölésével)? Az átvételnek mi a számszerű viszonya a felperesek könyve ábráinak számához, illetve az alperesi könyvben szereplő grafikai ábrák számához? Ha nem állapítható meg a két könyv ábrái között azonosság (hasonlóság), azaz nem történt átvétel, az ábrázolások között a különbségek miben nyilvánulnak meg, mely eltérő szempontok jelenítik meg, illetve igazolják a másfajta, esetleg újszerű ábrázolást az alperesi könyvben?

A felperesek által feltett kérdések:

1. A felperesi „S...” című könyvből vette-e át az „E...” c. könyv a kifogásolt fekete-fehér figurális illusztrációkat (10 teljes egészében, 3 részleteiben) azokat jelentéktelen mértékben megváltoztatva, de megtartva még az eredeti illusztrációk modelljének testi személyiségi jegyeket is? Az alperesi figurális rajzok belső grafikájának a felperes illusztrációkkal ennyire megegyező megvalósítása lehetséges-e szabad kézi rajzolás vagy számítógépes rajzprogram útján a felperesi illusztrációk ismerete illetve felhasználása nélkül? Jellemző-e, hogy a kifogásolt figurák az alperesi könyvben található egyéb figurák ábrázolási stílusától teljesen eltérnek?
2. A felperesi mű anatómiai illusztrációinak valamint a velük szerves egységben értelmezhető ábraszövegek és magyarázó táblázatok felhasználásával készítette-e el az alperes anatómiai ábráit? (22 esetben teljes mértékben megegyezik (eltekintve néhány birtokos jelzőtől) a két könyv ábráinak szövege, valamint 12 esetben nem teljesen azonos, azonban az alperesi könyvbeni rajzokhoz alperes a hozzáadott ismeretet szintén a felperesi könyv sérelmezett, összefoglaló fejezetének táblázati részeiből vette át.)
3. A felperesek figurális és anatómiai illusztrációinak és utóbbiak szöveges megjelenítésének alperesi változásokkal történő felhasználása sérti-e a felperesek szerzői jogait? Hány esetben valósult meg szerzői jogsértés?
4. Hány hibás anatómiai tartalmat közvetítő rajz található alperesi könyvben „M., 1987 után módosítva” megjelöléssel?

Az eljáró tanács válasza:

Az eljáró tanács előjáróban szükségesnek tartja megjegyezni, hogy R. E. II. rendű felperes által készített emberi test felépítését ábrázoló rajzok önálló szellemi alkotásnak minősülnek, melyek a szerzői jogi védelem tárgyát képezik. Az emberi test és annak felépítése természetesen nem csak egyféleképpen ábrázolható, hiszen ebben a műfajban is vannak kiemelkedő alkotások, melyek egyéni eredeti módon ábrázolják az emberi testet. Az emberi test ábrázolása a felperesi könyvben egy bizonyos koncepció szerint készült, mely sajátosan jellemző a szerzőkre.

Azzal, hogy az alperes szakmai (anatómiai és grafikai) ismeretekkel nem rendelkező két számítógépet kezelő operátor segítségével, mindenféle kreativitás nélkül, a felperes szerzői jogilag védett grafikáit beszkenelte, és engedély nélkül átdolgozta – amely számos esetben torzításokat eredményezett – nem hozott létre egyéni, eredeti jellegű, a szerzői jog által védett grafikai alkotásokat, mitöbb az engedély nélküli felhasználással, illetve átdolgozással megsértette a felperes szerzői jogait. Ezzel szemben a két számítógépes operátort az alperesi könyvben az ábrákat és ábrásokat rajzolókként tüntették fel, mintha önálló grafikai alkotó tevékenységet végeztek volna. Az alperesi könyvben foglalt ábrák a felperesi könyvben található grafikai alkotásokhoz képest nem tekinthetők egyéni eredeti műnek, koncepciójában nem újszerűek.

Az eljáró tanács válasza a bíróság által feltett kérdésekre:

Az eljáró tanács egyhangú álláspontja az, hogy az átvétel – de nem a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 34. § (2) bekezdésében használt terminológia szerint – egyértelműen megállapítható.

Az eljáró tanács megvizsgálta mindkét könyvet abból a szempontból, hogy hány esetben mutatható ki az azonosság, illetve hasonlóság az ábrák között.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy az alperesi könyvben a következő oldalakon lévő ábrázolásokon mutatható ki az azonosság, illetve hasonlóság: 101, 103, 105, 108, 110, 112, 114, 117, 120, 123, 125, 126, 128, 132, 136, 138, 140, 141, 143, 147, 151, 155, 158, 161, 166, 170, 172, 173, 175, 177, 179, 184, 189, 192; azaz 34 oldalon. Az azonosság, illetve a hasonlóság abban áll, hogy vannak ábrák, melyeknél egy az egyben történt meg az átvétel, vannak ábrák, ahol az eredeti mű felismerhető, de az alperesi megoldás torzítva – grafikailag gyenge minőségben – használja fel az eredeti művet. Például, felperesi mű 364. oldal 301-es ábra és alperesi mű 175. oldal 85/a ábrája. E munkákon plasztikusan kimutatható, hogy az eredeti mű pontos rajzi ábrázolását miként torzítja el a számítógépes alkalmazás. Több esetben előfordult, hogy alperes az eredeti rajzok lényeges elemeit állította össze a számítógép segítségével egy rajzzá, melyeken azonban továbbra is kimutathatók az eredeti rajzoló kézzjegyek. Például, felperesi mű 397. oldalán található 334-es ábrája és a 403. oldalon lévő 340-es ábrája az alperesi műben a 126. oldalon 68/a. ábraként jelenik meg.

Az eljáró tanács a felperesi könyv grafikáit tanulmányozva megállapította, hogy azoknak vannak olyan jegyei amelyek azokat egyedivé teszik. Ez az egyediség például a figurák

jellegzetes karaktereiben és azok belső vonalvezetésében jelenik meg és ezek az alperesi átvételben jól felismerhetők.

Az eljáró tanács megállapította, hogy az átvételeknél található pontatlanságok, szakmai hibák, mind grafikai, mind anatómiai szempontból. Erre példaként hozható fel – a fent említettekén túl – a felperesi mű 377. oldalán található 311-es ábrája, mely előlnézetből álló helyzetben ábrázolja a figurát, az alperesi mű 173. oldalon található 84/a. ábráján hátulról és ülve ábrázolja a modellt, de a két kar ábrázolása továbbra is úgy van megoldva, mintha a figura szemben állna. Ez kiemelkedően durva hiba. Itt is felismerhető az egyértelmű rajzi átvétel.

Az eljáró tanács véleménye szerint annak a kérdésnek van jelentősége a felhasznált ábrák számarányát illetően, hogy az alperesi műben jogosulatlanul felhasznált grafikai művek milyen arányt képviselnek az egészhez képest. Egyértelműen megállapítható, hogy az alperesi mű negyedik fejezete – amely grafikai szempontból a perbeli kiadvány gerincét képezi – a felperesi mű rajzi ábrázolására épül. Megjegyezzük továbbá, hogy az alperesi műben felhasznált egyéb, nem a felperesektől származó ábrák nem érik el a grafikai szerzői alkotás szintjét.

Tekintettel arra, hogy a két könyv ábrái között azonosság állapítható meg, ezért a bíróság utolsó kérdése tárgytalanná válik.

Az eljáró tanács válasza a felperesek által feltett kérdésekre:

Ad 1. A felperesek itt megfogalmazott kérdéseire a választ az eljáró tanács a fentiekben megadta.

Ad 2. Az eljáró tanács a felperes által csatolt kimutatást és a perbeli eredeti könyveket tanulmányozva megállapítja, hogy 22 esetben az ábrák szövege teljes mértékben (helyenként jelentéktelen eltérésekkel) megegyezik a felperesi és az alperesi műben. Továbbá a felperes által hivatkozott 12 esetben az alperesi könyvbeni rajzokhoz magyarázó szöveget a felperesi könyv összefoglaló fejezetének táblázati részeiből vette át.

Ad 3. Az eljáró tanács egyhangú álláspontja szerint a felperesek figurális és anatómiai illusztrációjának és utóbbiak szöveges megjelenítésének alperesi változtatásokkal történő felhasználása sérti a felperesek szerzői jogait. Az alperesi műben 34 oldalon valósul meg egyértelműen a szerzői jogsértés.

Ad 4. Az eljáró tanács az alperesi könyvben „M., 1987 után módosítva” megjelöléssel található rajzok között – amint arra fentebb is konkrét hivatkozás történt – több ízben találkozott hibás anatómiai tartalmat közvetítő rajzokkal, amelynek nagyságrendje a bírói kérdésekre adott válaszokból is következik.

Budapest, 2001. augusztus 7.

dr. Szilágyi István
a tanács elnöke

Sárkány Győző
a tanács előadó tagja

dr. Feledy Balázs
a tanács szavazó tagja